

gospodarske, obrtniške in narodne.

Izhajajo vsako sredo po celi pôli. Veljajo v tiskarnici jemane za celo leto 4 gold., za pol leta 2 gold., za četrt leta 1 gold., pošiljane po pošti pa za celo leto 4 gold. 60 kr., za pol leta 2 gold. 40 kr., za četrt leta 1 gold. 30 kr.

V Ljubljani 18. novembra 1885.

O b s e g: Naznanilo in razglas. — O kmetijskem knjigovodstvu. — Drevo na meji. — Zemlje- in narodopisni obrazi. — Trgovinska in obrtna zbornica. (Dalje.) — Govor poslanca Riegerja v 8. seji državnega zbora 17. oktobra 1885. (Dalje.) — Mnogovrstne novice. — Naši dopisi. — Novičar.

Naznanilo in razglas.

Novo šolsko leto na podkovski šoli ljubljanski se prične 1. dne januarija 1886. leta.

S podukom v podkovstvu združen je tudi nauk o ogledovanji živine in mesa. Kdor želi biti sprejet v podkovsko šolo, mora se izkazati:

1. S spričevalom, da se je pri kakem kovaču za kovaškega pomočnika izučil;
2. z domovinskim listom;
3. s spričevalom svojega župnika ali župana, da je poštenega obnašanja, in
4. da zna brati in pisati slovensko.

Revni učenci zamorejo tudi dobiti štipendijo po 60, oziroma 50 forintov.

Prosilci za štipendijo imajo predložiti:

1. ubožni list,
2. spričevalo poštenega obnašanja, in
3. potrdilo, da so uže dve leti kot kovaški pomočniki delali. Prošnje z dotičnimi spričevali imajo poslati vsaj do 15. decembra glavnemu odboru c. kr. kmetijske družbe v Ljubljani.

Šola traja do konca junija 1886. leta. Kdor preskušnjo dobro prestopi, more po postavi od 1873. leta patent podkovskega mojstra dobiti, ker sedaj brez preskušnje nihče ne more postati kovaški mojster. Nauk v tej šoli je brezplačen, vsak učenec ima skrbeti le za to, da si za šolski čas oskrbi živež in stanovanje ter potrebne šolske knjige. Stanovanje dobijo učenci za majhno plačo v šolski hiši.

Učenci naj se oglašé vsaj dva dni pred šolskim začetkom v podkovski šoli na spodnjih Poljanah.

Ker je po slovenskih deželah še zmirom premalo v podkovstvu izučenih kovačev in zdravnikov kopitnih bolezin, pa tudi premalo izurjenih ogledovalcev živine in mesa, toraj naj bi županstva svojo skrb obračala na to, da dobi vsaka občina vsaj enega dobrega kovača in ogledovalca živine in mesa.

V Ljubljani 1. novembra 1885.

Karol baron Wurzbach,
predsednik c. kr. kmetijski družbi kranjski.

Dr. Karol vitez Bleiweis,
začasni vodja podkovske šole.

Naznanilo.

Skušnje na tukajšnji podkovski šoli vršile se bodo dné 28. in 29. decembra t. l., in sicer: 28. decembra skušnja iz podkovstva za kovače, kateri niso obiskali podkovske šole, 29. decembra pa za učence podkovske šole iz podkovstva in ogledovanja klavne živine in mesá. Kovači, kateri se hočejo podvreči tej skušnji, naj se oglašé pri podpisnem vodstvu do 15. dne decembra t. l.

Vodstvo podkovske šole v Ljubljani
dné 1. novembra 1885.

Dr. Karol vitez Bleiweis.

Gospodarske stvari.**O kmetijskem knjigovodstvu.**

Spisal V Rohrman, pristav deželni vinarski in sadjarski šoli na Slapu.

Kako velekoristno, da skoraj neprecenljive važnosti je knjigovodstvo za vsako gospodarstvo in vendar se ga še dandanes pri nas kmetovalci tako malo poslužujejo! Radi često in čestokrat izkušnih koristi, koje dobro urejeno knjigovodstvo vsak čas kmetovalcu ponuja in tudi daje, nahajamo tudi v vseh kulturno-napredujočih deželah kmetovalce pismeno računati — ne le veleposestnike, marveč tudi srednje in manjše kmetovalce. Da se naši kmetovalci ne morejo posluževati in deležni biti koristi, koje knjigovodstvo povzročuje, najti je lahko. Poglavitni vzroki bi bili, da je večji del naših kmetovalcev še nezmožen, pismeno računati, kakor tudi, da primanjkuje našim kmetovalcem, kateri sicer znajo brati in pisati, do dandanes pri nas še vsakatera priložnost, vsakaterih sredstev soznati se natančneje s to prekoristno védo, kakor sosobno popularno pisanih poučnih knjig. Da bi pa tudi velik del naših osobito srednjih kmetovalcev uže lahko kolikor toliko pismeno računali s premoženjem, je tudi res; pa da se take žalostne razmere nahajajo tudi pri nekaterih naših veleposestnikih, kakor sem se sam prepričal, je ravno tako istina. Komu naj bi

slednje pripisaval? — Večji del takih zadosta izobrazjenih srednjih in večjih posestnikov misli še dandanas, da so vse možno naredili v računarstvu (računovodstvu, knjigovodstvu), ako sestavijo redno listnice delalcev, t. j. ako zapišejo delalce in za delo porabljeno svoto denarja in slednjo tudi točno izplačajo!

Neredni in malobrižni kmetovalci omenjene kategorije niti tega redno ne storé in večkrat se dogodi, da se kar na več tednov opusti vsako računanje z gospodarskim premoženjem tudi v tej zadevi. Kako površno računa pa naš kmetovalec z gospodarskim premoženjem, ležečem v blagu! Večkrat si sicer res zapiše na kak list ali košček papirja, kaj je v blagu oddal in koliko ima za isto prejeti, Kolikokrat se pa ne zgodi, da kmetovalec tak zapisnik ali take zaznamke in notice pri prvi priložnosti, če nima drugega pri rokah, ne da bi jih pregledal, kaj da hranijo, porabi, da zavije va-nje kako reč itd. Isto je, ako si dela kmetovalec zaznamke s kredo, s katero maže po omarah in le gole številke zapisuje. Kolikokrat se te ne zbrisejo po neprevidnosti ali tako razmažejo, da jih ni moč brati. Ne redkokedaj se dogod vsled tega, da, ako pride, na pr. kak dolžnik plačevati svoj dolg za kako vzeto blago, ga mora gospodar vprašati: „kaj in koliko ste pa prejeli in po kaki ceni sem Vam robo prodal“? itd. Ne gledé na to, da se tak človek pri vsaki priložnosti prodá za površnega, malobrižnega gospodarja in s tem sam sebe sramoti, trpi večkrat čutiljivo škodo, če nima opraviti s poštenim dolžnikom. Se je li pa možno zanesti dandanes le na poštenje?

Ravno tako, kakor se z blagom površno računa, računa se tudi z denarjem. Večkrat tudi čisto nič! Nekateri hranijo denar kje v kaki omari in mošnji. Zakaj pa in koliko denarja prejmejo ali pa izdajo in potrosijo, to žalibog ne zapišejo. Temu posledica je potem, da sami ne vedó, koncem leta, zakaj da so denar potrosili. Veseli so navadno, če jim koncem leta kaj denarja preostaja, da ta prebitek lahko po svoje — večinoma za-se vporabijo, dasiravno bi to svoto v svojem gospodarstvu pri mali inteligenci namenu primerno gotovo z dosti večjimi obresti vporabili. Ljudje, kateri tako s premoženjem računajo, navadno tudi v drugih zadevah niso najrednejši; prejete pobotnice, pobotani računi, zaznamki itd. ležijo sèm ter tjà brez vsacega reda, mesto da bi jih kakor denar hranili in večkrat se zgodi radi tega, da je treba kako reč dvakrat poravnati, po dvakrat plačevati. Tako brižni kmetovalci so navadno tudi v tako slabem položaji, da ne morejo računov točno ali popolno izplačevati, ampak delajo dolgove, večje stroške, kakor imajo prihodke. Teh potem ne morejo ne redno in večkrat tudi ne le z denarji plačati; plačujejo jih deloma s pridelki, kar jim je v večini slučajev na lastno škodo. Kolikokrat pa dela tudi tak kmetovalec, kateri brez brižno dolgove dela upnikom škodo in krivico! Nahajajo se pri nas velikokrat v omenjenih zadevah še žalostnejše razmere, ki so večinoma posledice pomanjkanja vsakojega računanja z gospodarskim premoženjem.

Velik napredek v gospodarjenji bi bil, ako bi se začeli naši kmetovalci za to stvar brigati in začeli računati z gospodarskim premoženjem. Dandanašnji je to neobhodna potreba, če hočemo napredovati, kajti izkušena istina je, da je umno knjigovodstvo v kmetijstvu eno najbistvenejših in vspešnih sredstev, varovati kmetovalca vseh navedenih nezdod. Pa ne le to! Ako kmetovalec z gospodarskim premoženjem pismeno računi, vé koliko, zakaj in kedaj je prejel ali izdal blaga ali denarja; on vé toraj, kako in zakaj se je gospodarsko premoženje v teku leta rabilo. Kmeto-

valec dobi na ta način jasen pregled ne le o vseh posameznih dogodljajih v gospodarskem premoženji, izražujočih se v dohodkih in stroških, ampak tudi o njih zvezi v gospodarstvu; on vé toraj, v čem in zakaj se je gospodarsko premoženje pomnožilo, o čem in zakaj se je zmanjšalo in zamore koncem gospodarskega leta izračunati, s kakim vspehom je gospodaril; ali je bilo gospodarjenje dobičkonosno in koliko dobička je dalo ali ne.

Umno knjigovodstvo varuje in zabrani kmetovalca pred prenašanjem, nepremišljenim ravnanjem, pred raznimi zmotami; marveč ga napeljuje o vsaki priliki k premišljevanji, kako se je do sedaj gospodarsko premoženje rabilo in s kakim vspehom se je gospodarilo, ter mu daje na ta način vsak čas kaj dobre, večkrat neposredno uporabljive nasvete, kako naj se v prihodnje vspešno gospodari itd.

Gospodarju služi knjigovodstvo tako rekoč za „kazi-pota“ in tegadel je tudi popolnoma sposobno, da si kmetovalec s pomočjo istega zamore hraniti danim razmeram primerni in trpežni vspeh v gospodarjenji; to se ve da uže po dlječasi porabi. Knjigovodstvo napeljuje kmetovalca tudi k varčnosti, k štedljivosti. Kdor pismeno računi, kdor hrani denar vkup v blagajnici, zapisuje vse denarne stroške in dohodke in te iz blagajnice, postane z denarjem kaj varčen. Med tem, ko bi le rad zmiraj dohodke zapisaval in prejemal, se veselil nad rastočim denarnim premoženjem, zapisuje in izplačuje le nerad stroške in se teh kolikormožno začne ogibati, sosebno če ima denar izdati in porabiti za slabo izplačljive potrebščine, če ima denar zapravljati. Knjigovodstvo pa tudi skrbi v gospodarstvu za potrebni red. Vsaka reč je na svojem mestu, vsaka reč se redno hrani. Ne le velike vrednosti je ta red za vsako gospodarstvo, ampak tudi kaj prijeten! Vedna ali dostikratna vprašanja: kje je to in to, kaj se je s tem in s tem zgodilo itd., katera so včasih dokaj mučna, skoro popolnem izostanejo.

(Dalje prihodnjič.)

Drevo na meji.

Pogosto se pripeti, da kakošno pitovno ali drugo drevo služi posestvom za mejnik. Dotično drevo stoji ali na konci meje ali tam, kjer jih več mej skupaj sega. Praktični so takošni mejniki zaradi tega, ker so od daleč vidni, se ne dajo prestaviti, kakor kamni in količi. Morali bi toraj takošni mejniki všečni biti vsem sosedom. Žalibog, da to dostikrat niso, ampak še le povod in vzrok mnogovrstnim tožbam, to pa ne zavoljo meje, ampak zavoljo drevesa pa njegovega sadja. Čestokrat so takošni prepiri zeló odveč in nepotrebni, kajti občni državljanski zakonik govori tukaj o lastništvu in nja porabi jako razločno in jasno:

§. 421. „Čegavo je drevo, to se ne določuje po koreninah, ki segajo v sosedovo zemljo, ampak po deblu, ki je vzrastlo iz korenin. Stoji drevo na meji večih posestev, je ono lastno vsem dotičnim posestnikom vzajemno.“

§. 422. „Vsak posestnik sme korenine tujega drevesa iz svoje zemlje izrjavati in na njegovo posestvo viseče veje posekati ali drugače porabiti.“

Bodi pa navedeno, da rimsko pravo razsojuje lastništvo pri drevesih po njihovih koreninah, ker drevo jemlje po svojih koreninah živeža iz tal. Avstrijsko pravo razsojuje zeló drugače ter se drži določeb, ki so uže leta 1679. dobile postavno veljavo. Ono jemlje ozir pred vsem na deblo. Bržčas se je tako zauka-

gospodarske, obrtniške in narodne.

Izhajajo vsako sredo po celi pōli. Veljajo v tiskarnici jemane za celo leto 4 gold., za pol leta 2 gold., za četrt leta 1 gold., pošiljane po pošti pa za celo leto 4 gold. 60 kr., za pol leta 2 gold. 40 kr., za četrt leta 1 gold. 30 kr.

V Ljubljani 25. novembra 1885.

Obseg: O kmetijskem knjigovodstvu. (Konec.) — Trgovinska in obrtna zbornica. (Dalje.) — Zemlje- in narodopisni obrazi. — Govor poslanca Riegerja v 8. seji državnega zbora 17. oktobra 1885. (Konec.) — Temi pod plaščem ali Rabljevo delo o polnoči. (Konec.) — Kratkočasnica. — Mnogovrstne novice. — Naši dopisi. — Novičar.

Gospodarske stvari.**O kmetijskem knjigovodstvu.**

Spisal V Rohrman, pristav deželni vinarski in sadjarski šoli na Slapu.

(Dalje in konec.)

Hoče pa li kmetijsko knjigovodstvo na navedeni način povsem res koristonosno in vspešno biti, stavijo naj se na kmetovalca sledeče zahteve in naloge:

1. Da ima knjige, v katere zapisuje in označi le način praktičnega gospodarjenja. Iz teh knjig lahko povzamemo ali poizvemo toraj, kako ali na kak način se praktično gospodari ali kako je gospodarstvo urejeno. Vodstvo takih knjig imenujemo tegadel: „pismeno uredovanje gospodarstva“ (Wirtschaftsbetrieb).

2. Da ima knjige, v katerih zaračuni s številkami vse pri gospodarjenju tekom leta vporabljen (prirastlo in odpadlo) gospodarsko premoženje, obstoječe v naturalih in materijalih,*) kakor na pr. orodje, živino, poljske pridelke itd.

3. Da ima knjige, v katerih zaračuni vse za gospodarjenje tekom leta uporabljeno (prirastlo in odpadlo) gospodarsko premoženje, obstoječe v denarji in na denarno vrednost preračunjenih naturalov in materijalov, in s katerimi izkaže vspeh gospodarjenja.

*) Naturale in materijale imenujemo v knjigovodstvu vse gospodarsko premoženje razun istega v denarji. K naturalom spada po tem takem toraj vse v gospodarstvu vporabljivo nepremakljivo premoženje (immobilia, kakor zemljišča in stavbišča), orodje, stroji, živina in različni pridelki. K materijalom prištevamo pa različno gradivo, različne priprave in potrebščine v gospodarstvu, katera se navadno kupujejo, kakor na pr. sol, svečavo, mazila, železnino, vrvi in sploh vezilje, pletenino, steklenino, gorivo stavivo itd. Tegadel imenujemo tudi v knjigovodstvu računanje z vsem tem naštetim in v točki 2. navedenim gospodarskem premoženjem: račune z naturali in materijali, računanje z gospodarskim premoženjem, obstoječem v denarji sploh, kakor v točki 3. povedano, pa: račune z denarji. V navadnem življenju imenujemo pa „naturale“ le različne pridelke: prirodnine.

Vodstvo zadnjih dveh vrst knjig, kjer se zapisujejo le premembe v gospodarskem premoženju, nastale tekom leta vsled različnih dohodkov in stroškov v naturalih, materijalih in denarjih, katere nam kažejo toraj, v čem se je gospodarsko premoženje pomnožilo ali zmanjšalo in s katerimi izkažemo lahko vspeh gospodarjenja, imenujemo pravo: „kmetijsko knjigovodstvo (landwirthschaftliche Buchführung).“

H knjigam v točki 1. omenjenim, katere nam kažejo le način praktičnega gospodarjenja, prištevamo različne „zapisnike“, kakor na pr. zapisnik ročnega dela, iz katerega izkažemo navadno v tedenskih „listnicah delalcev“ način porabe delalcev s tem, da navajamo v istih opravljeno delo, v to porabljen dneve in porabljeni denar, kakor tudi da po imenu označimo delalce; zapisnik za uprežno delo, v katerem se izkaže način porabe uprežne živine za opravljanje različnih gospodarskih del; zapisnik gnojenja, v katerem se izkaže, kedaj, katera zemljišča, h kaki rastlini, s kakim in s koliko množino gnoja se je gnojilo; zapisnik setve in žetve, v katerem se izkaže, kedaj se je vršila jesenska setev in kedaj spomladanska za vsako kulturno rastlino posebej, koliko se je porabilo semena, kakor tudi kedaj je bila žetev posameznih kulturnih rastlin in koliko se je pridelalo; zapisnik nakošene suhe in sveže krme, zapisnik mlačve, zapisnik molže, zapisnik rodoslovja plemenske goveje živine itd. itd.

V vseh takih knjigah „zapisnikih“ je razvidno, kako, t. j., na kaki način se praktično gospodari; take knjige nam ne morejo nikdar v to služiti, da bi iz istih izkazali, ali nam je gospodarstvo kaj in koliko neslo ali ne; vsaj tudi njih naloga ni to. Pač pa je vsejedno vodstvo takih zapisnikov velevažno in velekoristno; te knjige so, ki nam služijo vsaki čas za „kažipota“ v praktičnem gospodarjenju, ki nas spodbujajo in napeljujejo k premišljevanju, kako naj z vspehom nadalje umno gospodarimo, katere nam ponujajo in dajejo o vsaki priliki važne in koristne nasvete. Vodstvo takih knjig je na večjih gospodarstvih, sosebno na veleposestvih neobhodno potrebno. Po velikosti ali obsegu gospodarstva, po množini in jakosti posameznih vejic gospodarstva (Wirtschaftszweige) vporablja se potem različno število zapisnikov in različno urejene zapisnike. Za malega kmetovalca, ka-

teri pa lahko po več let v glavi nosi način svojega praktičnega delovanja in gospodarjenja, lahko tako pismeno uredovanje gospodarstva odpade; isto je pa se ve da za vsacega kmetovalca tem koristnejši, čem večje ima gospodarstvo.

Knjige zadnjih dveh vrst, v točki 2. in 3. navedene, katerih vodstvo se imenuje pravo: „kmetijsko knjigovodstvo“, pa nam ne kažejo način praktičnega gospodarjenja, ampak le faktične spremembe v gospodarskem premoženju tekom gospodarskega leta; one nam izkažejo ali in v čem se je gospodarsko premoženje pomnožilo ali zmanjšalo. V te knjige se toraj zapisujejo vsi dohodki ali prirastki v gospodarskem premoženju, s katerimi se slednje pomnoži in vsi stroški ali odpadki v gospodarskem premoženju, vsled katerih se isto zmanjša.

Če pa hoče kmetovalec na ta način uspešno računati, ter izkazati koncem gospodarskega leta tudi v istini uspeh gospodarjenja, to je, dobiček ali zgubo v celem gospodarskem premoženju, je potreba:

1. Da pozna natančno svoje gospodarsko premoženje, s katerim mu je gospodariti. Poznati mora premoženje toraj v vseh njegovih delih; v to je potreba, da se isto pismeno izkaže v tako zvani „inventuri“. Ta „inventura“ ni nič drugega, kakor ena listnica, na kateri je popisano celo gospodarsko premoženje v vseh svojih delih, naštevanih po množini (velikosti, številu, meri) in vrednosti. Gospodarsko premoženje deli se v inventuri v: ležeče premoženje in prometni kapital. K ležečemu premoženju prištevamo zemljišča in stavbišča (poslopje). Vse gospodarsko premoženje razun istega v zemljiščih in stavbiščih ležečega imenujemo prometni kapital, ktere delimo zopet gledé na čas porabe ali na potrební čas, da se ta kapital reproducira (obnovi ali nadomešča) v stalni in premakljivi prometni kapital; k stalnemu prometnemu kapitalu, ker ga daljši čas rabimo, prištevamo živino, orodje in stroje; k premakljivemu prometnemu kapitalu, ker se kmalu reproducira, pa vse pridelke, materijal in denar — slednji naj si bodi gotovina ali posojilo. Navedel sem to razdelitev gospodarskega premoženja tegadel, ker isto knjigovodstvo zahteva, in ker je po vsem opravičena.

2. Da zapisuje tekoče*) vse spremembe v tako inventiranem ali popisanem gospodarskem premoženju, ki so se dogodile v teku gospodarskega leta in katere spremembe niso nič drugega, kakor prirastek (dohodek) ali odpadek (strošek) v premoženju. V to se poslužujemo knjig. Ker je gospodarsko premoženje kaj raznovrstno, kakor v prejšnji točki 1. navedeno, se navadno za vsako vrsto ali vsak del premoženja ali pa za več sorodnih vrst premoženja (kar se ravna zmiraj po velikosti raznih delov ali vrst premoženja), naredijo knjige in se v teh potem zapisujejo tekoče vsi nastali dohodki in stroški v dotičnem premoženju. Te knjige imenujemo v knjigovodstvu „dnevnik“ (Journale). Tako na pr. imamo za premoženje obstoječe v poljskih pridelkih knjigo, katero imenujemo: „dnevnik za poljske pridelke“, in v katero zapisujemo tekoče vse dohodke in stroške, katere imamo v poljskih pridelkih; za premoženje v denarjih in sicer v gotovini imamo knjigo „denarni dnevnik“, v katerem se zapisujejo tekoče vsi dohodki in stroški v denarji itd. itd. Vse te knjige opraviti imajo toraj edino le z dohodki in stroški v gospodarskem premoženju. To tekoče zapisovanje vseh dohod-

kov in stroškov v gospodarskem premoženju imenujemo „tekoče knjigovodstvo“.

Če so se vse spremembe vestno zapisale*) in ker je bilo gospodarsko premoženje, s katerim je začel kmetovalec gospodariti, znano, izračuna se kaj lahko, koliko je koncem gospodarskega leta premoženja ostalo,

3. Da primerja gospodarsko premoženje začetkom gospodarskega premoženja koncem leta; tako izve, s kakim uspehom je gospodaril; on izve, ali se je gospodarsko premoženje v vrednosti zboljšalo ali povečalo ali pa zmanjšalo. Če se je vrednost povečala, tako se je z dobičkom gospodarilo in če se je gospodarsko premoženje v vrednosti zmanjšalo, se je slabo gospodarilo, t. j. z zgubo. Ravno tako izve kmetovalec, v katerem delu gospodarskega premoženja se je slednje povečalo ali zmanjšalo. Tak izkaz uspeha pri gospodarjenju imenujemo v knjigovodstvu „bilanco“.

Če si je kmetovalec svoje knjigovodstvo na ta način uredil, da vestno pismeno računa toraj s celim gospodarskim premoženjem, obstoječim, recimo na obče-splošno, v blagu in denarju, potem mu je mogoče izkazati popolnoma uspeh gospodarjenja, kateri se javi ali kaže v dobičku ali zgubi. Tako knjigovodstvo je „popolno“. V taki popolnosti rabiti ga morajo vsa velika posestva, pa tudi taka, katerih vodstvo ali gospodarstvo je oddano kakemu oskrbniku; dosledno temu, kakor tudi iz vseh ostalih vzrokov, predavati se mora kmetijsko knjigovodstvo v tej popolnosti tudi na kmetijskih šolah.***) Za srednje in manjše kmetovalce pa zadostuje, če isti le z nekim delom gospodarskega premoženja tako pismeno računajo, da zapisujejo vse dohodke in stroške v istem. Ta del gospodarskega premoženja je prometni kapital in sicer stalni, kakor živina, orodje in stroji in premakljivi, h kateremu spadajo različni pridelki, materijali in denar. Osobito se slednjim kapitalom gospodarskega premoženja, ker se v kratkem času reproducira ali obnovi, bi moral vsak kmetovalec pismeno računati, da vsaj natančno vé in zna, kako se je premoženje v pridelkih, materijalih in denarju v teku leta premenilo — kako ali pomnožilo ali zmanjšalo. Pa še tega slednjega računanja ne nahajamo pri nas niti pri večjih posestnikih, niti pri vsakem veleposestniku. Kako hočemo iskati pa takega računanja pri navadnem kmetovalcu, kateri kakor večina „bogatašev“ še z golim denarjem pismeno ne

*) Omenjam pa le postransko, da se vse spremembe v gospodarskem premoženju, zabilježene v posameznih dnevnikih, navadno prenašajo iz istih še v tako zvano „glavno knjigo“, v katero se pripisujejo in naštevajo po povodih in oddelkih ali vejicah gospodarstva. Za sedaj naj ne moti ta opomba gorenjih vrstic.

**) To si tudi vsak predstavlja, ker je popolnoma naravno. No, temu pa žalibog ni povsod tako, kajti zadnji čas mi je bila priložnost dana, osebno prepričati se o knjigovodstvu, koje se na deželni kmetijski šoli, slovenskem oddelku v Gorici od začasnega voditelja gospoda Žepiča podučuje in katero je povsem originalno. Zares žalostno, da se na takem zavodu takovi poduki širijo, ki nimajo ne nog ne glave — še bolj žalostno pa, da se takovo početje od gotove stranke v Gorici, od privržencev in zaveznikov gosp. Žepiča odobruje za pravo! So temu stvarni razlogi vzrok? ali le osebni oziri? — Šarlatanizem vganjati ni tako smešno, kakor žalostno v tej zadevi! Bog zna, kako pa začasni voditelj g. Žepič kot oskrbnik šolskega posestva računa še le v praktičnem z gospodarskim premoženjem? — Taka in enaka vprašanja pridejo sicer gotovo še o drugi priložnosti na dan.

*) Tekoče, t. j. zaporedoma, kakor se pripetijo ali dogodijo spremembe.

računa in ne zapisuje dohodkov in stroškov v denarji, kar je vendar neobhodno, neizogibno potreba! Ni to dovelj žalostno? — Da bi naš kmetovalec začel vsaj s premakljivim prometnim kapitalom, obstoječim v denarji, toraj le z denarjem, pismeno računati in zapisavati vselej kedaj, zakaj in koliko denarja je prejel, kedaj, zakaj in koliko denarja je izdal — uže to bi bil velik korak v napredku, to bi bilo velekoristno, kako pa tudi prijetno za njega! Na ta način bi koncem leta vedel, kako je vsaj z denarnim premoženjem gospodaril, ali se mu je isto pomnožilo in koliko mu ga preostaja ali se je pa zmanjšalo in kolika je zguba, bi lahko poizvedel, kje in zakaj je morda preveč denarja izdal ali potrosil in lahko povzel, koliko denarja sme in more izdati in se gotovo varoval v prihodnje pred vsakojo nepotrebno zapravljivostjo. Tako računajočemu kmetovalcu ne bode nikdar potreba čuditi se in vprašati samega sebe: Kam sem pa razdal ta denar; vsaj sem ga vendar lepo svoto prejel, pa se nikjer nič ne pozna? zdi se mi, da ga nisem mogel izdati in gotovo sem kaj zgubil. Žalibog, da se take in enake reči tolikokrat čujejo!

Navedel sem uže skraja tega spisa različne neprilichnosti in nezgode, ki se dogode vsak čas kmetovalcu, ako pismeno ne računa z gospodarskim premoženjem. Pa vse te nezgode se mu bodo dandanašnje, ko vse napreduje, množile, dokler bode gazil staro pot, dokler ne bode ukrenil nasvetovano, času primerno pot in začel pismeno računati s premoženjem.

S temi vrsticami podam čast. bralcem „Novic“ le bitstvo in nalogo kmetijskega knjigovodstva, kakor tudi navajam koristi, katere nam isto ponuja. Vse to kolikormožno na splošno. Pretresavajmo malo to prekoristno stvar, poprimimo se je in začnimo pismeno računati z gospodarskim premoženjem, začnimo delo, katero je sicer malo in lahko, pa vsigdar in za vsacega tako hvaležno in koristno!

Pota, po katerih in kako naj bi se hodilo, da pridemo do zaželjenega cilja, to je, kako se za knjigovodstvo potrebne knjige uredijo in vodijo, nisem tu opisal, ker jih mislim o drugi priložnosti.

Trgovinska in obrtna zbornica

(Dalje.)

6. Za tarif. števil. 274 „Cink“.

Leta 1882. se je v avstrijskih planinskih deželah pridelalo cinkovice 135.526 metercentov, kar je dovolj, da bi se bilo izdelalo 45.000 metercentov kovine.

Stalili pa sta še tudi štajerske in koroške surove cinkovice obe delavni južno-avstrijski cinkarnici, in sicer c. kr. talilnica v Celji 40.000 mc. in privatna talilnica v Zagorji 34.000 „

vkup 74.000 mc.

v Nemčijo pa se je prodalo 47.133 mc., t. j. ves pridelek cinkovice v Tirolah, ostanek s 15.000 je bila prevzela cinkarnica v Ivanci (na Hrvatskem), toda ne stalila.

Leta 1882. sta obe avstrijski planinski cinkarnici izdelali surovega cinka, in sicer:

Celjska 15.298 mc.
Zagorska 13.383 „

vkup 28.681 mc.

poleg tega je Zagorska iz Auronzo (v Italiji) uvozila 12.000 mc. kalamine (Galmei) in uplavila, tako, da se

odnosno domače talilnine prej navedeni izdelek surovega cinka skrči za kacic 3000 mc.

Od tega izdelka se je poprodalo 21998 mc., ostanek s 6683 mc. se je hranil v zalogi.

Cinkarnica v Št. Janži na Kranjskem se je opustila l. 1878., ko so cinkove cene upadle; ravno tako sta brez dela Ivanska (na Hrvatskem) in c. kr. cinkarnica v Briksleku (v Tirolih).

Dalo bi se misliti, da je opuščanje treh južno-avstrijskih cinkarnic omogočilo obema delujočima v Zagorji in Celji, da umnožita svoje izdelke. Mesto tega se je moralo tudi v teh dveh talilnicah delo ukrčiti in nekaj izdelkov v zalogo dejati, ker jih nista hoteli v zgubo prodati. Ne more se reči, da sta obe še delujoči talilnici slabo urejeni, pomanjkljivo upravljani, ali da slabo delati. Cinkarnice, katere so urejene za topljenje štajerske in koroške cinkovice, ko se porabi trikrat ali štirikrat toliko goriva, kakor se rude stali, morale so se prirodno postavljati v najbližnjo bližino od cinkovega rudarstva najmanj oddaljenih južno-štajerskih ali kranjskih premogokopov, oziroma poleg teh samih. Celjska in Zagorska talilnica sta sicer ob južni železnici, ali dobivanje cinkovice draži se izven visoke železnične vožnje še z ne malo voznino od rudnika do najbližnje železniške postaje. Plavži celjske cinkarnice so napravljeni po najnovejših skušnjah in tekmuje ta erarična talilnica gledé prihranjevanja goriva in pridobivanja kovine s cinkarnicami v Nemčiji, katere kurijo z mnogo boljšim in veliko cenejim premogom; v zagorski talilnici pa so plavži urejeni bolj v porabo drobnega premoga in ki vsaj nič manj ne izdeluje kakor celjska.

Kljubu vsemu temu je morala Zagorska cinkarnica zadnje leto svoje delo polagoma utesniti, ker cinkove cene neprestano upadajo. V zadnjih desetih letih so cinkove cene od 30 gold. za metercent polagoma upadle na 17 gold., in najbrže niso še dosegle najnižje stopinje. To neprestano upadanje cen vzrokuje zlasti a) ogromno množenje neavstrijskega, posebno gorenješlezjskega pridelovanja surovega cinka, ki ima veliko predstev nad avstroplaninskim; b) visoka uvoznina, ki jo severne ameriške države pobirajo od leta 1878. sem za surovi cink in njegove druge izdelke, da bi ščitile svojo še mlado obrt. Pobira se uvoznina od surovega cinka v kosih, kakor tudi v odlomkih 1½ centa za funt, t. j. 33·6 dolarjev za angleško tono (à 2240 funtov), kar dá 6.60 gold. za 100 kg., in ta uvoznina se je za dalje obnovila dne 1. julija 1883. leta.

Posledek obeh teh činov je, da se uvoz angleškega cinka v Francijo in nemškega v Avstrijo od leta na leto množi. Surovega cinka se je iz Nemčije uvozilo v Avstrijo 1881. leta 83.072 metercentov in 1882. leta 92.577 metercentov. — Avstrijskega surovega cinka se je izvozilo le 5966 metercentov, od tega pa samo 1468 metercentov planinskega izdelka surovega cinka, drugo je izvozila Galicija.

Glavni tekmeč avstrijskemu surovemu cinku je pruska Šlezija, ki jo je priroda tako obogatila, da se cinkovica nahaja tik poleg ogljinih slojev, ki dajejo vrlo dobro in ceno pridobivno kámeno oglje; ima pa tudi ta dežela prav nizke železniške voznine, tako da plača celó za surovi cink od šlezjskih talilnic do Dunaja manj voznine, nego naše planinske cinkarnice. Voznine od cinkovih rudnikov do južno-avstrijskih cinkarnic veljajo malo ne ravno toliko, kolikor v gorenji Šleziji ruda sama na lici talilnic. Razven tega dobiva gorenja Šlezija od blizu cene in prav dobre neizgorne glin, naše planinske cinkarnice pa si morajo tudi neizgorno glino po visoki ceni in voznini deloma celó iz inozemlja naročevati.